

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата наук з фізичного виховання і спорту Щепотіної Наталі Юріївни на дисертаційну роботу Гунченка Валерія Віталійовича «Структура та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність теми. Стрімкий розвиток пляжного волейболу в багатьох країнах, обумовлений розширенням програм європейських і світових змагань, включенням цього виду спорту до програми Олімпійських ігор, сприяє загостренню конкуренції на міжнародній арені. Однак рівень підготовленості українських волейболістів поступається світовим стандартам. Однією з причин цього є недостатня науково-методична обґрунтованість процесу підготовки пляжних волейболістів щодо структури, змісту, методики тренування спортсменів різної кваліфікації в процесі річного циклу та багаторічного вдосконалення.

Сучасні тенденції розвитку пляжного волейболу висувають суттєві вимоги до рівня спеціальної фізичної підготовленості гравців. Варто згадати, що особливості змагальної діяльності вимагають виконання гравцями рухових і техніко-тактичних дій на піску на відкритому майданчику в умовах різних температурних режимів, під впливом сонячного випромінення та змінного напрямку вітру.

Зважаючи на вищевказане, дисертаційне дослідження Гунченка В.В., присвячене обґрунтуванню структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу в підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень на основі перерозподілу годин педагогічного резерву, що передбачені на загальну, спеціальну фізичну й інтегральну підготовки, вбачається своєчасним і перспективним.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконувалася згідно з Тематичним планом наукових досліджень Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту на 2016-2020 роки «Теоретико-методичні основи планування та контролю у спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення», номер держреєстрації 0116U003012 та на 2021-2025 роки за темою: «Удосконалення різних сторін підготовленості спортсменів, які спеціалізуються у спортивних іграх на різних етапах багаторічної підготовки», номер держреєстрації 0121U108307. Роль автора полягає в обґрунтуванні структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень і впровадженні їх у тренувальний процес.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що:

– вперше обґрунтовано структуру та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень на основі перерозподілу годин педагогічного резерву, що передбачені на загальну, спеціальну фізичну та інтегральну підготовки з використанням занять вибіркової і комплексної спрямованості, розробленого і впровадженого тренувального пристрою, що сприяють розвитку психомоторних якостей та варіативності техніки;

– вперше визначено найбільш значущі показники змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів з пляжного волейболу: ефективність силової подачі, удару у нападі силового характеру, блокування, гри у захисті та їх вплив на ефективність подальших техніко-тактичних дій під час гри;

– вперше виявлено вплив рівня розвитку силових якостей, статичної рівноваги та психомоторних здібностей спортсменів з пляжного волейболу на ефективність дій у нападі та захисті;

– вперше розроблено блоки вправ комплексної спрямованості та з використанням запатентованого авторського тренажерного пристрою для відпрацювання практичних навичок гри в м'яч;

– підтверджено і розширено наукові дані щодо особливостей і рівня спеціальної фізичної підготовленості спортсменів з пляжного волейболу та їх впливу на ефективність змагальної діяльності;

– доповнено та розширено наукові дані щодо побудови навчально-тренувального процесу на етапі підготовки до вищих досягнень, використання засобів та методів спеціальної фізичної підготовки спортсменів із застосуванням тренажерних пристроїв;

– розширено дані щодо планування структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень;

– дістали подальшого розвитку уявлення теорії і методики спортивної підготовки спортсменів з пляжного волейболу.

Теоретична і практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що впровадження експериментальної структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу підготовки на етапі підготовки до вищих досягнень у вигляді розділів програмно-нормативних документів дозволило суттєво підвищити ефективність тренувального процесу і рівень спеціальної фізичної підготовленості спортсменів шляхом перерозподілу годин педагогічного резерву на ЗФП, СФП та інтегральну підготовку; у видовищності гри і конкурентоздатності спортсменів у внутрішньо українському та міжнародному рейтингах.

Результати дослідження впроваджено у тренувальний процес чоловічих збірних команд Херсонської області і Херсонського державного університету з пляжного волейболу, дитячо-юнацької спортивної школи № 6 (м. Херсон), асоціації з пляжного волейболу Херсонської області, а також у навчальний процес здобувачів Херсонського державного університету під

час викладання дисциплін в групі зі «Спортивної спеціалізації з методикою викладання (пляжний волейбол)», що підтверджують відповідні акти впровадження.

Основні положення дисертаційної роботи були представлені на науково-практичних конференціях: XII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми юнацького спорту», (м. Херсон, 2017 р.); XI Міжнародній конференції молодих вчених «Молодь та олімпійський рух» (м. Київ, 2018 р.); Регіональних конференціях молодих вчених «Молоді науковці – спорту Придніпров'я», (м. Дніпро, 2018-2020 роки); XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту та фізичної реабілітації», (м. Дніпро, 2019 р.); XLIX Міжнародній науковій конференції «Актуальні наукові дослідження в сучасному світі» (м. Переяслав-Хмельницький, 2019 р.); науково-методичних семінарах кафедри олімпійського та професійного спорту Херсонського державного університету (2018-2020), асоціації волейболу та пляжного волейболу Херсонської області (2017-2021).

Обґрунтованість наукових положень і висновків, сформульованих у дисертаційній роботі, обумовлена:

- чітким і логічним формулюванням наукового апарату дослідження (актуальності теми дисертації, мети, завдань, об'єкту, предмету, методів дослідження, наукової новизни та практичної значущості результатів);

- вибором сучасних, інформативних і адекватних поставленим завданням методів дослідження (теоретичний аналіз і узагальнення даних літературних джерел, педагогічне спостереження, педагогічне тестування, методи дослідження психомоторних якостей і рівня статичної рівноваги, відеоаналіз змагальної діяльності, метод експертної оцінки, педагогічний експеримент та методи математичної статистики);

- достатньою тривалістю дослідження за чітко побудованою схемою, що сприяло поетапному вирішенню поставлених у роботі завдань (дослідження було організоване впродовж 2017-2021 рр. у чотири етапи);

- вибором відповідного контингенту досліджуваних (в експерименті взяли участь 20 кваліфікованих спортсменів із пляжного волейболу віком 17-21 років);

- коректною математичною обробкою результатів дослідження (визначення основних характеристик вибірки – середнього арифметичного, середнього квадратичного відхилення, стандартної помилки середнього арифметичного, а також коефіцієнтів варіації, кореляції, параметричного критерію Стьюдента);

- опрацюванням достатнього обсягу вітчизняних і зарубіжних джерел науково-методичної та спеціальної літератури (список використаної літератури налічує 281 найменування, з яких 197 – кирилицею та 74 – латиницею, 59 – іноземних авторів);

- апробацією основних результатів наукового дослідження в доповідях на міжнародних і регіональних конференціях, науково-методичних семінарах упродовж 2017-2021 рр.

Наукові положення та висновки, що викладені в дисертаційній роботі, достатньою мірою обґрунтовані експериментальними даними, відповідають поставленим меті та завданням дослідження.

Повнота викладення наукових положень і висновків здобувача в наукових публікаціях. Основні положення дисертаційної роботи викладені в 9 наукових працях, з них 6 опубліковано у фахових виданнях України, 1 з яких входить до наукометричної бази даних Web of Science; 2 роботи апробаційного характеру й 1, що додатково відображає наукові результати дисертації, окрім того, отримано патент на корисну модель.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Дисертаційна робота викладена українською

мовою на 237 сторінках основного тексту, містить анотації, список робіт автора, перелік умовних скорочень, вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних літературних джерел, додатки. Робота вміщує 43 таблиці та 8 рисунків. Список використаних літературних джерел налічує 281 найменування, з яких 197 – кирилицею та 74 – латиницею, 59 – іноземних авторів.

У **вступі** дисертантом обґрунтовано актуальність теми роботи; подано інформацію про зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичну та практичну значущість результатів дослідження; визначено сферу апробації результатів дослідження; вказано кількість публікацій автора за темою дослідження й особистий внесок в опублікованих у співавторстві наукових роботах.

Перший розділ «Сучасний стан проблеми побудови спеціальної фізичної підготовки в пляжному волейболі» присвячений теоретичному обґрунтуванню особливостей організації та планування тренувального процесу зі спеціальної фізичної підготовки пляжних волейболістів на етапі підготовки до вищих досягнень, характеристиці загальної та спеціальної фізичної підготовки в теорії спорту на етапі підготовки до вищих досягнень, дослідженню особливостей розвитку провідних фізичних якостей і питанням комплексного контролю фізичної підготовленості спортсменів у пляжному волейболі на етапі підготовки до вищих досягнень.

У **другому розділі** «Методи та організація дослідження» обґрунтовано доцільність застосування методів відповідно до мети, завдань, об'єкту та предмету дослідження. Представлено зміст чотирьох етапів організації дисертаційного дослідження, робота над яким здійснювалася впродовж 2017-2021 рр.

У **третьому розділі** «Значення спеціальної фізичної підготовленості спортсменів з пляжного волейболу як чинника змагальної діяльності»

висвітлено результати дослідження, отримані в ході констатувального експерименту. Зокрема, в цьому розділі представлено детальний аналіз кількісних і якісних показників атаквальних і захисних дій у процесі змагальної діяльності пляжних волейболістів на рівні чемпіонату України та чемпіонату Херсонської області за даними педагогічного спостереження, відеоаналізу й експертної оцінки. На основі узагальнення отриманих даних здобувачем визначено резерви для підвищення результативності показників змагальної діяльності спортсменів з пляжного волейболу.

Третій розділ включає також результати педагогічного тестування щодо визначення показників спеціальної фізичної підготовленості спортсменів 17-21 року з пляжного волейболу, а також аналіз рівня психомоторних якостей і статичної рівноваги пляжних волейболістів. За результатами кореляційного аналізу дисертантом було визначено вплив спеціальної фізичної підготовленості, рівня розвитку психомоторних якостей і статичної рівноваги спортсменів на результат їх змагальної діяльності.

Четвертий розділ «Обґрунтування структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень» присвячений висвітленню результатів формувального експерименту. Зокрема, дисертантом обґрунтовано шляхи реалізації відповідних дидактичних принципів навчання та специфічних принципів спортивного тренування щодо пляжних волейболістів на етапі підготовки до вищих досягнень, а також представлено експериментальну структуру та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу в підготовчому періоді річного циклу.

У дисертації обґрунтовано одноциклову побудову річного макроциклу підготовки пляжних волейболістів, детально висвітлено завдання тренувального процесу, розподіл обсягів тренувальної роботи по місячних і тижневих циклах (у тому числі, кількісні показники тренувальних занять, відсотковий обсяг навантажень і їх спрямованість), а також зміст окремих

тренувальних занять у відповідних мікроциклах. Автором розроблено блоки вправ різної спрямованості для розвитку спеціальних фізичних якостей пляжних волейболістів. Використання в тренувальному процесі спортсменів з пляжного волейболу розробленого автором і запатентованого тренажерного пристрою має багатофункціональне застосування й у класичному волейболі, зокрема, для вдосконалення техніки прийому-передачі м'яча двома руками зверху та знизу, розвитку спритності, швидкості реакції тощо.

Суттєве статистично достовірне покращення більшості показників спеціальної фізичної підготовленості, психомоторних якостей, статичної рівноваги, кількісних і якісних показників атаквальних і захисних дій у процесі змагальної діяльності пляжних волейболістів упродовж формувального експерименту підтверджує ефективність оптимізованих і впроваджених структури за змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу в підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень і дозволяють рекомендувати їх для впровадження у ДЮСШ.

У **п'ятому розділі** «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» представлено обговорення результатів дослідження, визначені відповідні закономірності, що виникають у контексті порівняння одержаних даних із наявним науковим доробком. На підставі аналізу й узагальнення отриманих результатів сформульовано наукові положення трьох рівнів новизни – тих, що підтверджують, набули подальшого розвитку й отримані вперше дані.

Загальні висновки дисертаційної роботи відповідають поставленим завданням, є логічним підсумком проведеного дослідження, несуть теоретичну та числову інформацію і відображають результати наукового пошуку.

Зауваження та дискусійні питання щодо змісту дисертації. Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто вказати на деякі зауваження та дискусійні питання:

1. У табл. 2.3 здобувачем представлені критерії 5-бальної оцінки технічної майстерності пляжних волейболістів із доопрацюваннями автора, однак у результатах дослідження така методика експертної оцінки не знайшла своє відображення.

2. У табл. 3.3 і 3.4 дисертант наводить кількісні показники виконання техніко-тактичних дій в процесі змагальної діяльності за сумою 20 ігор, однак, на нашу думку, більш інформативними були б аналогічні дані, представлені в середньому за одну партію, оскільки такі показники виступали б у якості орієнтира для майбутніх досліджень.

3. У підрозділах 3.2 і 3.4 переважно відтворюється зміст таблиць у тексті дисертації, однак доцільніше було представити критичний аналіз отриманих даних і визначити відповідні закономірності.

4. Потребує узгодження понятійний апарат, оскільки в четвертому розділі виявлено такі варіанти назви структурних утворень тренувального процесу в підготовчому періоді як загально-підготовчий і спеціально-підготовчий мезоцикли, загально-підготовчий і спеціально-підготовчий етапи, загально-підготовчий і спеціально-підготовчий періоди.

5. Суттєво підсилило б зміст дисертації представлення практичних рекомендацій щодо впровадження розробленої структури та змісту спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу у підготовчому періоді річного циклу на етапі підготовки до вищих досягнень для тренерів ДЮСШ, СДЮШОР і ШВСМ.

6. У роботі зустрічаються деякі орфографічні та пунктуаційні помилки, стилістичні неточності.

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, не знижують наукової цінності роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку.

Висновок. Враховуючи актуальність теми дослідження, наукову новизну, практичну значущість результатів, ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків можна констатувати, що дисертаційна робота Гунченка Валерія Віталійовича на тему «Структура та зміст спеціальної фізичної підготовки спортсменів з пляжного волейболу на етапі підготовки до вищих досягнень» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, що відповідає спеціальності 017 – Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.), та вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 979 від 21.10.2020 р. та № 608 від 09.06.2021 р.), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання
і спорту, доцент кафедри теорії і
методики спорту Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Щепотіна Н.Ю.

Зачальник відділу кадрів

"10" 01 2021 р.

